

coaliția 2009

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

Accesul la vot al cetățenilor Republicii Moldova în străinătate

CUPRINS

INTRODUCERE	3
CAPITOLUL I. CADRUL LEGAL NAȚIONAL	6
CAPITOLUL II. SCRUTINULUI ELECTORAL DIN 30 NOIEMBRIE 2014	11
CAPITOLUL III. METODE DE EXERCITARE A VOTULUI ÎN STRĂINĂTATE	16
CAPITOLUL IV. SONDAJ POST-ELECTORAL „ACCESUL LA VOT AL CETĂȚENILOR REPUBLICII MOLDOVA ÎN STRĂINĂTATE”	23
CAPITOLUL IV. CONCLUZII INTERMEDIARE ȘI RECOMANDĂRI	28
ANEXE	31
BIBLIOGRAFIE	42

Acest studiu a fost elaborat de către Valerian Tăbîrță și Victor Koroli, Experți Alianța Centrelor Comunitare de Acces la Informație și Instruire din Republica Moldova, în cadrul proiectului „*Susținerea Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte în promovarea principiilor alegerilor libere și corecte*” cu suportul financiar al Fundației Est-Europene.

15 Decembrie 2014

INTRODUCERE

"Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Statul garantează exprimarea voinței libere a cetățenilor prin apărarea principiilor democratice și a normelor dreptului electoral."

(Constituția Republicii Moldova)

Cetățenii care locuiesc în afara granițelor au drept de vot? Dacă da, în ce condiții și în ce mod se exercită acesta? Întrebarea fundamentală, din punct de vedere al reprezentării politice este: „Dacă cetățenii ce trăiesc în afara hotarelor, după o perioadă îndelungată de timp și după ce au pierdut contactul cu țara de origine, ar trebui să-și păstreze dreptul de participa la formarea organelor reprezentative ale statului (guvern, parlament), ale căror decizii îi afectează doar cei care locuiesc pe teritoriul național?” Acestea sunt întrebările de bază care domină dezbaterile la nivel internațional asupra subiectului „votul extern”. Aceste dezbateri s-au amplificat pe fundalul procesului de globalizare. Dreptul de vot extern este un fenomen relativ recent. Chiar și în democrațiile cu tradiție, cetățenilor care locuiesc în țări străine nu li s-au acordat drepturi de vot până la sfârșitul anilor 1980 (de exemplu, Germania, Marea Britanie) sau 1990 (Canada, Japonia).

La nivel mondial soluțiile identificate sunt foarte variate: de la condiționarea dreptului de vot de prezența pe teritoriul național și pînă la extinderea generală și necondiționată a dreptului de vot la toți cetățenii care locuiesc în afara granițelor. La nivelul anului 2007, din 214 state și teritorii, doar 115 aveau prevederi legale ce permiteau diferitor categorii de cetățeni să voteze în străinătate.

Comisia de la Veneția, în baza principiilor patrimoniului european în domeniul alegerilor, sugerează că statele, luând în considerare mobilitatea cetățenilor europeni și, în conformitate cu specificul concret al fiecărei țări, să aibă o abordare pozitivă a dreptului de vot al cetățenilor care locuiesc în străinătate, deoarece un astfel de drept consolidează dezvoltarea cetățeniei naționale și europene.

În Republica Moldova recunoașterea juridică a alegătorilor este bazată pe principiul „cetățenie”. Acesta este motivul pentru care alegătorii se bucură de toate drepturile civile recunoscute în țară. Principiul „votului în străinătate” oferă posibilitatea cetățenilor, care locuiesc sau se află peste hotare în ziua scrutinului să participe în viața politică a țării „de la distanță”. Iar acest principiu îi pune pe picior de egalitate cu cetățenii care votează în țară, fapt care, indiferent de factorii politici, economici sau geografici, consolidează sentimentul de apartenență la națiunea, cetățeni ai căreia sunt.

Pentru Republica Moldova votul în străinătate devine un subiect important pe ordinea de zi după scrutinele din 2009, iar la alegerile din 2010 înregistrându-se o creștere spectaculoasă a numărului de alegători care și-au exercitat dreptul la vot. Tot odată, există un gol informațional și neclaritate, atât pentru mediu academic, ONG-uri, partide politice etc., cât și pentru organele responsabile de organizarea scrutinului electoral, când vorbim despre:

- Numărul cetățenilor moldoveni cu drept de vot aflați în străinătate,
- Repartizarea geografică a acestora în străinătate.

Această situație creează dificultăți în procesul de organizare al secțiilor de votare peste hotare, iar mai mulți actori politici încearcă să manipuleze opinia publică și să facă presiuni nejustificate asupra autorităților competente.

Rezultatele *Recensămîntul populației și al locuințelor din Republica Moldova (12-25 mai 2014)* ar putea să aducă puțină claritate, doar că ele întârzie să apară. Termenul-limită de publicare a rezultatelor finale nu va depăși 27 de luni de la momentul de referință al recensămîntului. În contextul unei mobilități sporite ale cetățenilor, actualitatea informațiilor oferite de recensămînt devine discutabilă. Această problemă rămîne

nesoluționată pe moment și necesită o abordare complexă, cu implicarea tuturor factorilor interesați.

Scopul acestui studiu este de a pune bazele unei discuții publice largi în Republica Moldova, dar și peste hotarele ei, despre procesul de votare a cetățenilor noștri aflați în străinătate și de a sugera unele direcții în care ne putem îndrepta pentru a identifica soluții la problemele existente.

Astfel, au fost sintetizate prevederile legale care stau la baza votării cetățenilor Republicii Moldova peste hotarele țării, au fost trasate unele constatări și concluzii *vis-a-vis* de organizarea și participarea cetățenilor RM la scrutinul electoral din 30 noiembrie 2014 peste hotarele RM, la fel a fost elaborat și analizate datele unui chestionar post alegeri pentru cetățenii aflați peste hotare și identificate unele concluzii și recomandări pentru următoarele scrutine electorale.

Luînd în considerație timpul relativ scurt care a trecut de alegerile din 30 noiembrie 2014, am avut intenția de a face doar unele constatări și concluzii de bază sau primare cu referință la participarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare la alegeri și considerăm că eforturile în elaborarea unor studii complexe pe aceeași temă trebuie doar să fie amplificate de către Guvern, Comisia Electorală Centrală, mediul academic, ONG-uri, fundații și organizațiile internaționale.

Doar acțiuni coordonate și consecvente al tuturor părților cointeresate ar putea identifica și pune în practică soluțiile cele mai bune ce ar aduce la: continuarea perfecționării cadrului electoral și mărirea eficienței resurselor utilizate pentru votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării.

În elaborarea prezentului studiu au fost studiate prevederile legislației naționale și internaționale, studii și cercetări în domeniul electoral, elaborate la nivel național și internațional, la fel a fost utilizate rezultatele unui chestionar post-vot (31 chestionare) cu participarea persoanele aflate peste hotarele Republicii Moldova.

CAPITOLUL I. CADRUL LEGAL NAȚIONAL

Procesul de votare peste hotarele țării este reglementat de un șir de acte normative care au fost descrise amănunțit în alte studii relevante și noi nu ne-am propus să le mai enumerăm și să le analizăm încă o dată. Am decis să analizăm prevederile care au tangență directă cu accesul la vot a cetățenilor aflați peste hotarele Republicii Moldova. Credem că ar trebui să menționăm aici în primul rând Constituția Republicii Moldova, prevederile care stau la baza procesului de votare, inclusiv celui de peste hotarele Republicii Moldova.

Astfel, Constituția Republicii Moldova (articolul 38, intitulat „Dreptul de vot și dreptul de a fi ales”) prevede că:

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcînd cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Se poate de constatat faptul că prin prevederile sale Constituția, pe de o parte, garantează dreptul la vot fiecărui cetățean a aceste țări, iar pe de altă parte, obliga statul de asigura condiții necesare ca fiecare cetățean să se poată bucura de exercitarea acestui drept, indiferent de aflarea lor la momentul exercitării votului.

Un alt act normativ important pentru subiectul cercetării de față îl reprezintă Codul Electoral al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1381-XIII din 21.11.97 care pe lîngă prevederile generale care *stabilește modul de organizare și desfășurare a alegerilor Parlamentului, în autoritățile administrației publice locale, precum și modul de organizare și desfășurare a referendumurilor*, conține și un șir de prevederi ce reglementează desfășurarea alegerilor peste hotarele Republicii Moldova.

Astfel:

- Art. 2, *Principiile participării la alegeri*, prevede că Cetățenii Republicii Moldova care domiciliază în afara țării beneficiază de drepturi electorale depline în condițiile prezentului cod. Misiunile diplomatice și oficiile consulare sînt obligate să creeze condiții pentru ca cetățenii să-și exercite liber drepturile lor electorale.
- asigură întocmirea și verificarea listelor electorale, colaborînd în acest scop cu autoritățile administrației publice centrale și locale, cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, cu misiunile diplomatice și oficiile consulare. (art. 22 d);
- conlucrează, în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor cu Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, la asigurarea evidenței alegătorilor, inclusiv a celor aflați peste hotarele țării, în temeiul Registrului de stat al alegătorilor, format în baza Registrului de stat al populației; cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, misiunile diplomatice și oficiile consulare, la constituirea secțiilor de votare pentru cetățenii aflați în străinătate. (art. 22 g);
- soluționează chestiuni privind modul de participare la alegeri a cetățenilor care în ziua votării se află în afara teritoriului țării (art. 26 h);
- Pentru secțiile de votare constituite în afara Republicii Moldova, listele electorale se întocmesc și pe baza datelor colectate de conducătorii misiunilor diplomatice și ai oficiilor consulare care activează pe teritoriul statelor respective. La începutul perioadei electorale, misiunile diplomatice și oficiile consulare aduc la cunoștința publică și actualizează listele electorale deținute. Cu 25 de zile înainte de ziua alegerilor, procedura de actualizare a listelor electorale încetează. Listele actualizate se trimit imediat Comisiei Electorale Centrale. (art. 39);
- Birourilor electorale ale secțiilor de votare constituite în afara Republicii Moldova Comisia Electorală Centrală le expediază buletinele de vot cu cel puțin 3 zile înainte de ziua alegerilor, pornind de la numărul estimativ de alegători stabilit în baza informației prezentate de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și a celei acumulate de Comisia Electorală Centrală, dar nu mai mult de 3000 de buletine de vot pentru fiecare secție de votare. (art. 49)

Este de notat faptul că Codul Electoral al Republicii Moldova conține un Articol special care reglementează constituirea și funcționarea secțiilor de votare din străinătate și a birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate (art. 291), unde o importanță majoră pentru accesul persoanelor din străinătate la vot o au următoarele prevederi:

(2) În cazul alegerilor parlamentare și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una sau mai multe secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor.

(3) În afară de secțiile de votare prevăzute la alin.(2), vor fi organizate, cu acordul autorităților competente ale țării respective, secții de votare și în alte localități. Organizarea acestor secții de votare se stabilește de Comisia Electorală Centrală, la propunerea Guvernului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu alte autorități ale administrației publice centrale, în baza înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate. Regulamentul privind înregistrarea prealabilă se aprobă de Comisia Electorală Centrală.

Considerăm, la fel, important de menționat aici două Regulamente importante pentru cercetarea noastră:

1. *Regulamentul cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării*, aprobat prin hotărîrea Comisiei Electorale Centrale nr.3375 din 27 iulie 2010 (Anexa Nr.1), care stabilește particularitățile organizării și desfășurării votării cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării în cadrul alegerilor parlamentare/referendumului republican și se referă în principal la întreg proces de organizare și desfășurarea a votării peste hotarele țării. Este de notat faptul că, în acest regulament sunt prevăzute unele principii de bază pentru votarea de peste hotare, cum ar fi:

- Orice cetățean al Republicii Moldova cu drept de vot, aflat în străinătate, poate vota la o singură secție de votare constituită în afara țării, indiferent de statutul aflării sale pe teritoriul statului respectiv.

- Membrii biroului electoral al secției de votare constituit în afara Republicii Moldova nu sînt în drept să examineze legalitatea aflării alegătorului pe teritoriul statului respectiv.

- Actele de identitate în baza cărora se permite participarea la alegeri în afara Republicii Moldova:

a) pașaportul cetățeanului Republicii Moldova pentru ieșire și intrare în Republica Moldova;

b) livretul de marinar.

- Votarea la alegeri/referendum este secretă.

- Votarea se efectuează într-o singură zi, între orele 07.00 și 21.00, ora locală a țării unde se află secția de votare.

- Biroul electoral al secției de votare poate decide asupra prelungirii cu cel mult două ore a termenului votării pentru a le permite alegătorilor care așteaptă să voteze la secția de votare respectivă, să-și realizeze drepturile.

2. Regulamentul privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2547 din 21 mai 2014 (Anexa Nr.2), care stabilește procedura și condițiile de înregistrare prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate.

Acest Regulament prevede că cetățenii Republicii Moldova care se află în străinătate și doresc să fie înscrși în listele electorale de bază se pot înregistra prealabil, accesînd pagina web www.alegator.md, iar scopul înregistrării prealabile este de a stabili numărul estimativ al alegătorilor aflați peste hotare în vederea constituirii secțiilor de votare suplimentare în străinătate, întocmirea listei electorale a cetățenilor care vor vota în raza secției de votare respective, precum și stabilirea numărului estimativ al buletinelor de vot ce vor fi distribuite secțiilor de votare respective. (Al. 2). La fel, regulamentul prevede că înregistrarea prealabilă nu este obligatorie. Cetățenii care, din diferite motive, nu se înregistrează în prealabil, își pot exercita dreptul de vot, prezentîndu-se în ziua alegerilor la orice secție de votare constituită în afara țării, în condițiile stabilite în Regulamentul cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării, aprobat prin Hotărîrea CEC nr. 3375 din 27 iulie 2010. Aceștia vor fi înscrși în listele electorale suplimentare.

Este de notat și prevederea, conform căreia perioada de înregistrare prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate va începe nu mai devreme de 6 luni înainte de expirarea mandatului Parlamentului precedent (în cazul alegerilor anticipate – 60 de zile înaintea scrutinului) și se va încheia cu cel târziu 40 de zile înainte de ziua alegerilor.(Al 12)

La fel, înregistrarea prealabilă nu îl privează pe alegător de dreptul să voteze la o lăta secție de votare peste hotarele țării sau chiar în Republica Moldova fiind inclus în lista suplimentară.

Informațiile referitoare la cetățeni, colectate în urma înregistrării prelabile (numele, prenumele, IDNP, domiciliul ș.a.) reprezintă date cu caracter personal și vor fi prelucrate doar de către persoanele autorizate din cadrul Comisiei, în strictă conformitate cu Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

Ținând cont de cele expuse mai sus putem concluziona că baza legală națională a fost perfecționată în ultimii patru ani și oferă un spectru larg de prevederi ce ar spori accesul cetățenilor aflați peste hotarele țării de a participa la vot și ași exercita dreptul de a vota. Cu toate acestea, aceste prevederi limitează procedura de vot doar la un singur model și anume *votul în incinta secției de votare deschisă în străinătate*. Din acest punct de vedere legislația Republicii Moldova ar trebui să fie cu mult mai permisivă, iar includerea a unor modele alternative de vot a cetățenilor aflați peste hotare necesită a fi pusă pe agenda politică pînă la alegerile următoare.

CAPITOLUL II. SCRUTINULUI ELECTORAL DIN 30 NOIEMBRIE 2014

Înregistrarea prealabilă al alegătorilor a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate

Alegătorii trebuie înregistrați. Înregistrarea poate fi automată, cu actualizarea periodică în bazele de date sau alegătorilor li se cere să se înregistreze în prealabil. În multe state cu tradiție democratică, votul se face pe baza înregistrării. Alegătorul care dorește să se prezinte la urne trebuie să îndeplinească o procedură premergătoare. Astfel, practica internațională atestă cerința înregistrării și reprezintă regula generală în țările care admit votul extern. Termenul limită oferit spre înregistrarea prealabilă diferă de la un stat la altul. Spre exemplu, în Brazilia este de 180 zile și în Polonia doar 3 zile pînă la ziua alegerilor.

În Republica Moldova cadrul legal este stipulat de *Regulamentul privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate*, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2547 din 21 mai 2014, perioada de înregistrare prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate va începe nu mai devreme de 6 luni înainte de expirarea mandatului Parlamentului precedent și se va încheia cu cel târziu 40 de zile înainte de ziua alegerilor. Înregistrarea a fost posibilă on-line, prin accesarea paginii web www.alegator.md.

Înregistrarea prealabilă are drept scop:

- stabilirea numărului estimativ al alegătorilor aflați peste hotare în vederea constituirii secțiilor de votare suplimentare în străinătate,
- întocmirea listei electorale a cetățenilor care vor vota în raza secțiilor de votare respective,
- stabilirea numărului estimativ al buletinelor de vot ce vor fi distribuite acestor secții.

Cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot, care se aflau în străinătate și care intenționau să participe la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014 au avut posibilitatea să se înregistreze în prealabil. Inițiativa a fost susținută de o campanie informațională, atât prin intermediul canalelor oficiale, în mass media, pe rețelele de

socializare, cât și prin intermediul unor material promoționale. Comisia Electorală Centrală a tipărit 100 mii de mii de fluturași informativi, care au fost distribuiți prin intermediul Poliției de frontieră. Alegătorul însă nu a reacționat. De această posibilitate s-au folosit doar 2404 alegători. Probabil, acest subiect urmează a fi supus unei cercetări complexe în cel mai apropiat timp.

Guvernul prin Hotărâre nr. 872 din 20 octombrie 2014 decide organizarea a 95 de secții de votare din străinătate. Ele vor fi deschise în următoarele locații – Italia – 25, Marea Britanie – 3, Irlanda – 1, Israel – 2, Balarus – 1, România – 11, SUA – 6, Canada – 3, Portugalia – 5, Federația Rusă – 5, Austria – 1, Bulgaria – 1, Elveția – 1, Spania – 4, Grecia – 2, Franța – 5, Germania – 2, China – 1, Cehia – 2, Azerbaidjan – 1, Letonia – 1, Regatul Belgiei – 1, Regatul Țărilor de Jos – 1, Polonia – 1, Suedia – 1, Estonia – 1, Lituania – 1, Ungaria – 1, Turcia – 2, Quatar – 1, Ucraina – 2. (<http://cec.md/index.php?pag=news&id=1388&l=ro&rid=12020>).

Situația comparativă cu scrutinele precedente se prezintă astfel:

Tabel: Numărul de secții de votare deschis peste hotarele Republicii Moldova

Alegerile parlamentare	Numărul de secții
5 aprilie 2009	33 secții
28 noiembrie 2010	75 secții
30 noiembrie 2014	95 secții

O controversă aparte a constituit-o deschiderea secțiilor de votare în Federația Rusă, acolo unde au fost deschise 5 secții de votare. La 17 noiembrie 2014, deputații în Parlament dnii Igor Dodon și Ion Ceban au adresat Curții Constituționale o sesizare privind controlul constituționalității acestei hotărâri guvernamentale.

Guvernul și-a argumentat poziția prin faptul că a analizat minuțios

- numărul de cetățeni moldoveni care se află în Rusia, inclusiv sezonier,
- numărul cetățenilor care au participat la votare în 2010. S-a văzut foarte clar că o concentrație masivă a fost în Moscova și la Sankt-Petersburg. Astfel, a fost luată decizia de a deschide în aceste orașe 2, respectiv 1 secții de vot.

in 2404 alegători înregistrați prealabil, doar 603 erau din Federația Rusă.

Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra acestui caz prin Decizia nr. 11 din 18.11.2014 de inadmisibilitate a sesizării nr. 58a/2014 privind controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr. 872 din 20 octombrie 2014 cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate –

<http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=150&l=ro>

Numărul de alegători de peste hotarele Republicii Moldova care au participat la vot a crescut constant, de la un scrutin la altul:

- la alegerile parlamentare din 1994 au participat 1948 alegători
- la alegerile parlamentare din 1998 au participat 3193 alegători
- la alegerile parlamentare din 2001 au participat 3806 alegători
- la alegerile parlamentare din 6 martie 2005 au participat 10018 alegători
- la alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009 au participat 16916 alegători
- la alegerile parlamentare din 29 iulie 2009 au participat 17544 alegători
- la alegerile parlamentare din 28 noiembrie 2010 au participat 64199 alegători
- la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014 au participat 73311 alegători.

Numărul de alegători de peste hotarele Republicii Moldova care au participat la vot în Federația Rusă se prezintă astfel:

Tabel: Secțiile de votare deschise în Federația Rusă

Alegerile parlamentare	Numărul de alegători care au participat la vot
1994	160
1998	607
2001	852
2005	2760
5.IV.2009	1148
29.VII.2009	1422
28.XI.2010	4178
30.XI.2014	9521

Tabel: Secțiile de votare deschise în Federația Rusă

Alegerile parlamentare	Numărul de secții și locația	Numărul de alegători care au participat la vot
28 noiembrie 2010	4 secții de votare <ul style="list-style-type: none"> • Moscova • Soci • Surgut • Sankt-Petersburg 	Moscova – 2995 Sankt-Petersburg – 640 Soci – 404 Surgut – 139 <i>Total – 4178 de alegători</i>
30 noiembrie 2014	5 secții de votare <ul style="list-style-type: none"> • Moscova – 2 secții • Sankt-Petersburg • Soci • Novosibirsk 	Moscova: <ul style="list-style-type: none"> • secția de votare nr. 367 – 2993 • secția de votare nr. 368 – 2999 Sankt-Petersburg: <ul style="list-style-type: none"> • secția de votare nr. 369 – 2907 Soci: <ul style="list-style-type: none"> • secția de votare nr. 370 - 570 Novosibirsk: <ul style="list-style-type: none"> • secția de votare nr. 371 – 52 <i>Total – 9521 de alegători</i>

Proporția cetățenilor care trăiesc în afara țării lor, este diferită, în funcție de țară. Când numărul lor este mare, votul lor poate avea un impact decisiv asupra rezultatului alegerilor. În astfel de condiții este justificată adoptarea de măsuri speciale și solicitarea de înregistrare prealabilă a alegătorilor.

Aspecte financiare ale organizării birourilor electorale ale secțiilor de votare peste hotarele țării

În conformitate cu Hotărârea Comisiei Electorale Centrale Nr. 2120 din 3 septembrie 2013 cu privire la aprobarea devizelor de cheltuieli pentru anul 2014 costurile de organizare a 1 birou electoral al secției de votare peste hotarele țării a constituit suma

de 46650,80 lei (Anexa 2 *Devizul de cheltuieli al activității Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2014 (tipul instituției 204 "Alegeri parlamentare")*).

Astfel, pentru organizarea alegerilor în cele 95 de secții de votare deschise peste hotare Comisia Electorală Centrală a avut planificate 4431826 lei sau 237145,69 Euro, conform cursului BNM din 30 noiembrie 2014.

Numărul de alegători care au participat la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014 a fost de 73311 alegatori. Astfel, costul unui vot extern a fost de 3,23 Euro. Spre comparație, votul extern la alegerile prezidențiale din 2008 în Rusia a costat 10,7 Euro. La alegerile prezidențiale din 2009 în România votul extern a costat 3,8 Euro. La alegerile prezidențiale din 2 și 16 noiembrie 2014 din România au participat 539865 alegători români, pentru organizarea scrutinului peste hotare s-au cheltuit 4,3 mln RON (aproximativ 973114,87 Euro). Astfel costul unui vot extern a fost de – 1,8 Euro.

Bineînțeles, drepturile omului nu se negociază. Dar atunci când se discută despre promovarea unui nou sau alternativ metodă de votare trebuie luate în calcul costurile, beneficiile, rentabilitatea și eficiența resurselor investite.

CAPITOLUL III. METODE DE EXERCITARE A VOTULUI ÎN STRĂINĂTATE

Practica internațională atestă mai multe modalități de vot. De bază însă sunt două:

- *votul în incinta secției de votare deschisă în străinătate,*
- *votul poștal (prin corespondență).*

De la țară la țară se mai atestă:

- *votul prin procură,*
- *votul pe parcursul a 2-3 zile,*
- *votul electronic (în incinta secției de votare și prin Internet).*

Votul în incinta secției de votare deschisă în străinătate

La nivel internațional regula generală este că alegerile se efectuează pe teritoriile statelor și în „*extensiile*” acestora de peste hotare (ambasade și consulat). Avantajul desfășurării alegerilor în incinta misiunilor diplomatice constă în faptul că poate asigura mecanismele instituționale și organizarea unui proces transparent în condiții de maximă securitate.

Dacă alegerile se desfășoară și în centrele unde comunitățile etnice locuiesc compact, organizarea alegerilor trebuie coordonată din timp, pentru a asigurare condiții ce optime permite realizarea drepturilor cetățenilor.

Marele dezavantaj al acestui tip de vot constă în faptul că numărul misiunilor diplomatice este redus și capacitățile lor sunt reduse, iar alegătorul, deseori, trebuie să se deplaseze pe distanțe foarte mari pentru a-și exercita dreptul la vot.

Votul pe parcursul a 2-3 zile

Procedura este similară cu *Votul în incinta secției de votare deschisă în străinătate*, doar că se desfășoară pe parcursul a 2-3 zile, în prealabil de ziua votării. Această metodă ar oferi posibilitatea mai multor cetățeni din străinătate să-și exercite dreptul de a vota.

Votul prin corespondență (sau votul poștal)

Această metodă de vot era deja utilizată în secolul al XVIII-lea în America de Nord, iar în 1857, statul Oregon introduce votul poștal pentru bărbații aflați departe de domiciliu. Războiul Civil din America, apoi Primului Război Mondial facilitează utilizarea pe scară largă a acestei metode în beneficiul soldaților aflați pe front. În prezent, în toate statele americane este permisă utilizarea acestei metode, iar în 29 din statele americane nu se cer de la alegători, care optează pentru votul poștal să justifice această opțiune. În anul 1977 în California s-au desfășurat alegeri folosind doar votul poștal, iar din 1998 Oregon este singurul stat care utilizează exclusiv această metodă.

Canada sau Marea Britanie folosesc această metodă, dar pe scară limitată.

Etapele desfășurarea votului prin corespondență:

- Identificarea și localizarea alegătorului
- Expedierea prin poștă a materialelor necesare votului
- votare
- Returnarea votului
- Verificare
- Numărarea securizată a voturilor.

Avantaje și dezavantaje

Avantaje practice și normative ale utilizării metodei votului prin corespondență:

- Alegătorul nu trebuie să se deplaseze personal la secția de votare,
- Presupune costuri reduse pentru organizarea alegerilor, în comparație cu alternativa existentă.
- Sporește gradul de participare a alegătorilor din diasporă,
- Sporește gradul de incluziune a persoanelor cu dizabilități,

- Misiunile diplomatice ale Republicii Moldova peste hotare ar putea fi intermediari în difuzarea corespondenței electorale între Comisia Electorală Centrală și alegătorul din străinătate. Dar capacitățile acestor misiuni sunt reduse și limitate.
- În general, poate crește rata de participare.

Dezavantaje practice și normative ale utilizării metodei votului prin corespondență:

- Secretul votului este amenințat,
- Sporește riscul de fraudă electorală,
- Apare problema *votului de familie*,
- Necesită implicarea unui sistem birocratic de funcționari,
- Procesul este lipsit de transparență și de o monitorizare eficientă,
- Limitează socializarea politică și izolează alegătorul de procesele electorale,
- Expunerea inegală la informații a alegătorilor care votează în intervale diferite de timp,
- Calitatea și rapiditatea serviciilor poștale este diferită de la o țară la alta,
- Autoritățile care organizează alegerile nu controlează infrastructura poștală din alte state,
- Poate eroda încrederea societății în sistem și procesele electorale.

O problemă semnalată și discutată la nivel european este cum poate fi asigurată corectitudinea votului prin corespondență. Comisia de la Veneția consideră că acesta ar trebui permis „*numai dacă serviciul poștal este sigur și de încredere. Fiecare caz individual trebuie evaluat, pentru a vedea dacă este posibil să apară fraude și manipulări odată cu votul prin corespondență*” (Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, pct. 152.). Constatăm actualitatea acestor discuții și dezbateri și pe speța României, unde rezultatele ultimilor două scrutine prezidențiale au fost influențate decisiv de votul alegătorilor români din străinătate. La un sondaj recent din România la întrebarea *Sunteți de acord cu introducerea votului electronic?* – 3272 de respondenți (92,4%) au răspuns afirmativ. Deși legea inițiată de Eugen Tomac, Valerian Vreme și alți doi

deputați cu privire la votul prin corespondență a picat, experiența României merită minuțios analizată. De asemenea, credem că în Republica Moldova trebuie inițiată o discuție profundă pe marginea subiectului votul prin corespondență. În acest context, încă un subiect de discutat pe viitor ar fi de natură economică: *care sunt costurile legate de implementarea acestei metode și cine va suporta aceste cheltuieli?* Spre exemplu, în țări precum Statele Unite ale Americii costurile poștale sunt suportate de către alegător.

În concluzie, asigurarea secretului votului și gradul de securitate al votului poștal este mai redus decât cel al votului exercitat într-o secție de vot, dar în același timp, consultările și dezbaterile asupra votul prin corespondență încurajează, pe deoparte, deliberarea și discuțiile politice și, în consecință, pe de altă parte, dezvoltarea societății civile. Dar, cel mai important, votul poștal poate fi un mecanism eficient de creștere a ratei de participare a cetățenilor Republicii Moldova de peste hotare.

Votul Proxy (sau Votul prin procură)

Aceasta metodă este o procedură prin care unui alegător i se permite să autorizeze pe altcineva să voteze în locul lui. Votul prin procură oferă posibilitatea alegătorului (inclusiv celui din străinătate) să delege, în baza unui mandat eliberat în condițiile legii, dreptul unei terțe persoane de a vota în locul său.

Avantaje practice și normative ale utilizării metodei votului:

- Această metodă de vot este o procedură simplă.
- Nu solicită implicarea unor resurse financiare și/sau administrative pentru realizarea ei.

Dezavantaje practice și normative ale utilizării metodei votului:

- Implică un risc de fraudă sau de intimidare.
- Deținătorul procurii votează în locul altei persoane. Acest detaliu contravine principiului votului direct și secret.

Această contradicție legată de votul direct și secret este una fundamentală. Dar ea se regăsește în legislația electorală din Republica Moldova prin oferirea de posibilitate ca persoanele cu dizabilități să poată vota cu însoțitor. Din acest considerăm că metoda votului prin procură poate să existe, dar nu este una de perspectivă, care ar putea spori accesibilitatea la vot a persoanelor din străinătate.

Votul Electronic

Prin *votul prin Internet* sau *votul electronic* se înțeleg metodele care utilizează un dispozitiv electronic conectat la Internet pentru a înregistra, număra sau transmite voturile.

Votul electronic poate fi realizat în incinta secției de votare sau la distanță prin internet. În primul caz este relevantă experiența din Brazilia, unde cei peste 140 de milioane de alegători beneficiază de sistemul electronic de vot încă din 1996. În Brazilia votul electronic este introdus în cabină de vot și întreg proces este controlat de comisii autorizate. Alegătorul intră în cabina de vot, se autentifică printr-un card electronic, votează și pleacă. Astfel, se elimina riscul votului multiplu și rezultatele alegerilor devin cunoscute în mai puțin de două ore de la închiderea urnelor. Tehnologia este îmbunătățită constant și a fost exportată și în alte state. Există, totuși, temeri că rezultatele pot fi viciate de hackeri. Presa braziliană a scris înainte de scrutinul prezidențial din 2014 că mașinile de vot înregistrau peste 200.000 de atacuri cibernetice pe secundă, însă Curtea Electorală a susținut cu tărie ca toate atacurile au fost respinse și siguranța sistemului nu a fost periclitată.

Teoretic, se pot constitui secții de vot pentru a le da posibilitatea alegătorilor (în special celor care nu au acces la Internet) să utilizeze această metodă de vot. O atare soluție însă nu rezolvă problema cetățenilor aflați la distanță de secțiile de vot, fie ele clasice sau de vot pe Internet, și în particular problema alegătorilor din diaspora.

Votul pe Internet a fost testat sau utilizat pe scară limitată (cum ar fi alegeri primare, locale, sau referendumuri pe probleme locale) în țări precum SUA, Marea Britanie, Olanda sau Elveția. Deocamdată, Estonia este singura țară în care votul pe Internet a

fost utilizat în alegeri la nivel național încă din 2002. Votul prin internet a fost utilizat pentru prima dată la alegerile din 2005 și 30.275 de alegători, sau 5,5% din totalul voturilor, au optat pentru această metodă. La alegerile pentru Parlamentul European din 2009 numărul lor s-a majorat la 15 %. La alegerile parlamentare din martie 2011 rata de participare a fost de 61%, iar aproximativ 25 % din votanți au utilizat e-votingul.

În Republica Moldova o precondiție a implementării votului electronic a fost elaborarea și implementarea Registrului Electronic al Alegătorilor. Chiar dacă mai există mulți critici și pesimiști, această etapă calitativă este realizată. Eforturile ulterioare vor fi concentrate spre eficientizare și modernizarea acestui registru extrem de important.

Introducerea votului electronic necesită o dotare tehnologică corespunzătoare și o pregătire prealabilă a resurselor umane, atât a funcționarilor electorali, cât și a alegătorilor. Credem că în Republica Moldova există premise și condiții, din punct de vedere tehnologic, pentru a testa și pilota și introduce o astfel de modalitate de vot.

Metoda vot electronic este mult mai sigură decât votul pe hârtie, însă sintagma „*direct și secret al votului*” nu poate fi asigurată online prin votul electronic. Poți vota de la computerul de acasă, din bibliotecă sau din alt local public. Dar, teoretic vorbind, o persoană sau grup rău intenționat te poate mitui, influența sau exercita presiuni în timpul procesului de votare propriu-zis. Locuim într-un stat unde tentația de a fraudă este atât de mare, încât ar putea deveni o afacere tenebră. Dar această tentație a celor de rea credință nu poate fi exclusă și în sistemul de vot clasic. Ceea ce este important, viața se

modernizează, accesul la tehnologii avansate și acoperirea lor pe tot teritoriul țării nu mai este o problemă. În acest context trebuie să evolueze și sistemul electoral. Promovarea și includerea votului electronic în cel mai apropiat timp trebuie să devină un deziderat nu doar al autorităților electorale, societății civile, dar și al claselor politice. Și argumentul de bază ar fi axat nu doar pe oferirea de oportunități pentru cetățenii Republicii Moldova din străinătate de a-și exercita dreptul la vot. Aceasta este o oportunitate valabilă și pentru persoanele cu dizabilități, dar și pentru tinerii care sunt cei mai atrași de tehnologii. Psihologic cetățenii Republicii Moldova sunt pregătiți pentru introducerea votului electronic. Acest lucru poate fi probat și cu multitudinea de servicii electronice pe piață. Cert este însă că, la achitarea serviciilor coșurile umane nu s-au diminuat. E nevoie de timp pentru a se produce schimbări calitative în acest context. Cu certitudine, după câteva scrutine electorale, votul electronic prin internet ar putea deveni o caracteristică a timpului și în Republica Moldova, dar e nevoie de formarea unor deprinderi, formare de abilități, schimbare de mentalitate și implicarea tuturor actorilor interesați. Constatăm cu surprindere că în Republica Moldova nu există niciun act normativ care ar reglementa votul electronic. Iar pentru a crea un cadru juridic este necesar să existe și voință politică. Constatăm și o voință politică insuficientă în rândul partidelor politice din Republica Moldova. Votul electronic trebuie să ajungă obligatoriu pe agenda opiniei publice și pe agenda noului parlament. *Votul electronic prin internet* nu se deosebește de cel clasic, el este și poate fi mai confortabil, și mai eficient, mai incluziv și mai modern, în spiritul timpului pe care-l trăim.

CAPITOLUL IV. SONDAJ POST-ELECTORAL „ACCESUL LA VOT AL CETĂȚENILOR REPUBLICII MOLDOVA ÎN STRĂINĂTATE”

În cadrul acestui studiu a fost elaborat un chestionar post-electoral care a fost diseminat organizațiilor diasporei moldovenești de peste hotarele țării. Scopul acestui chestionar a fost de obține un feedback de la membrii diasporei, atât despre unele aspecte în organizarea alegerilor peste hotarele țării, cât și despre accesibilitatea la vot.

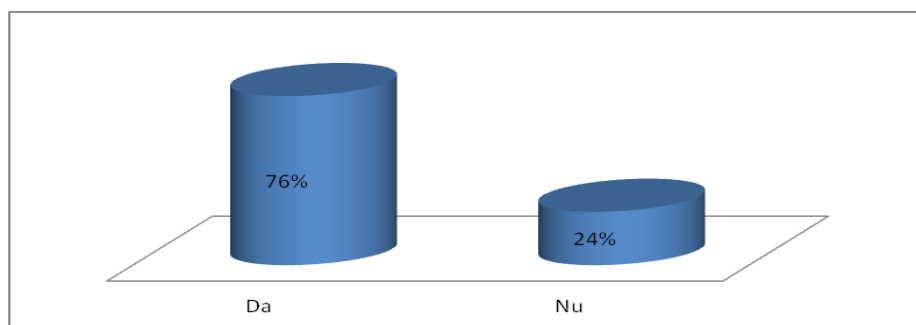
Întrebările incluse în chestionar au variante închise și deschise de răspuns.

Itemii au fost formulați astfel încât să ofere răspunsuri pentru:

- Participarea la scrutinele precedente,
- Întâmpinarea dificultăților la votare,
- Sursele de informare despre posibilitățile de votare,
- Distanța parcursă pentru a putea vota,
- Timpul de așteptare în timpul votării,
- Dacă în exteriorul secțiilor de votare existau informații referitor la desfășurarea scrutinului,
- Dacă au știut din timp despre alegerile din 30 noiembrie 2014,
- Dacă au cunoscut din timp numele candidaților (denumirea partidelor),
- Dacă au votat pe 30 noiembrie 2014,
- Dacă au fost organizate campanii de informare peste hotare,
- Cum se poate de îmbunătățit procesul de votare peste hotare,
- Locul de reședință peste hotare, vârsta și sexul.

Rezultatele se prezintă după cum urmează:

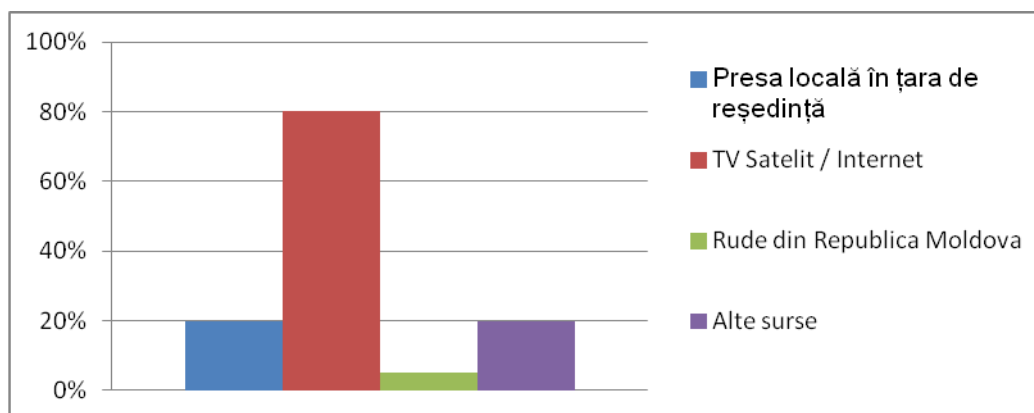
Fig. 1 Participarea la scrutinele precedente

Astfel marea majoritate din respondenți au mai participat și la alte scrutine peste hotarele țării și nu sunt la prima lor experiență de tipul asta.

La întrebarea **despre dificultățile întâmpinate în timpul votării la scrutinele precedente** aproape toți respondenții au răspuns negativ. Cu toate acestea, a fost un răspuns în care respondentul a indicat o dificultate de ordin tehnic, fiind în scaun rulant iar ambasada Republicii Moldova fiind neaccesibilă pentru așa categorii de cetățeni. Respondentul a fost ajutat de personalul ambasadei și a votat.

Fig. 2 **Din ce sursa ați aflat despre posibilitățile de votare peste hotare?**

La categoria - alte surse de informare – au fost indicate următoarele: Ministerul Afacerilor Externe, Ambasada, presa electronică, prieteni, etc.

La întrebarea **Care este distanța pe care ați parcurs-o pînă la secția de votare?** majoritatea respondenților au indicat că au votat în limita orașului/localității unde stau (80%). Cate 10% din respondenți au indicat că au avut de parcurs mai puțin de 100 km și respectiv mai mult de 100 km.

La întrebarea **Timpul de așteptare în timpul votării?** apr. 90% dintre respondenții care au răspuns la această întrebare au indicat că ei au așteptat mai puțin de 1 oră pentru a vota, iar 10% au indicat un interval de timp de 2-4 ore.

Fig. 3 **Dacă în exteriorul secțiilor / reprezentanțelor Republicii Moldova, unde ați votat, existau informații privind desfășurarea scrutinului?**

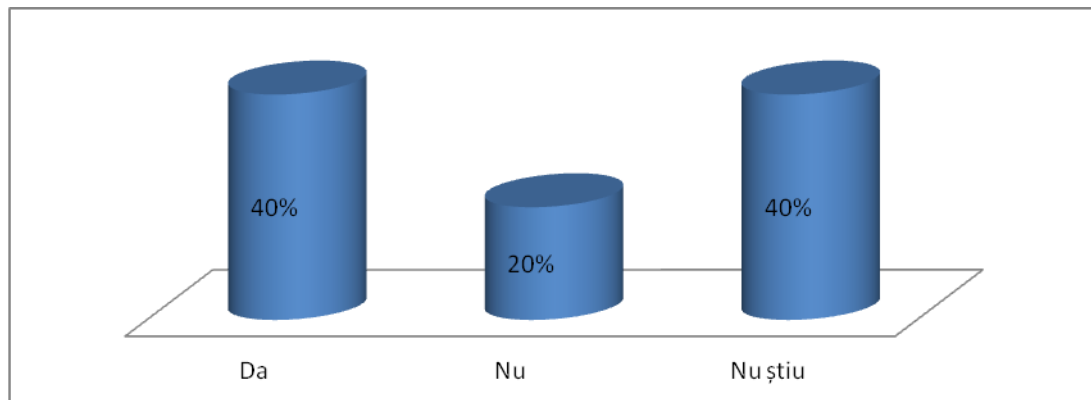
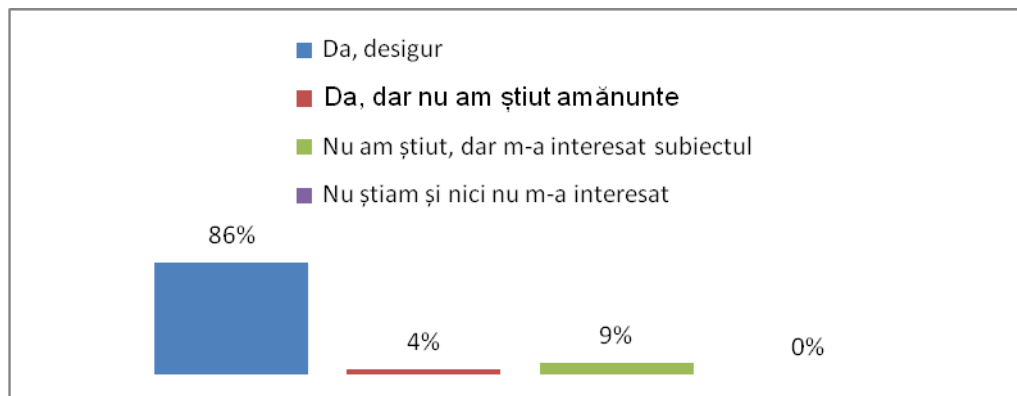

Fig. 4 **Ați știut din timp că pe 30 noiembrie 2014 au loc alegeri parlamentare în Republica Moldova?**

Marea majoritate a respondenților au știut din timp atât despre desfășurarea alegerilor pe 30 noiembrie cât și despre numele candidaților (partidele) înscriși în cursa electorală (80% în ambele cazuri).

Fig. 5 **Ați cunoscut din timp numele candidaților (partidelor) la alegeri?**

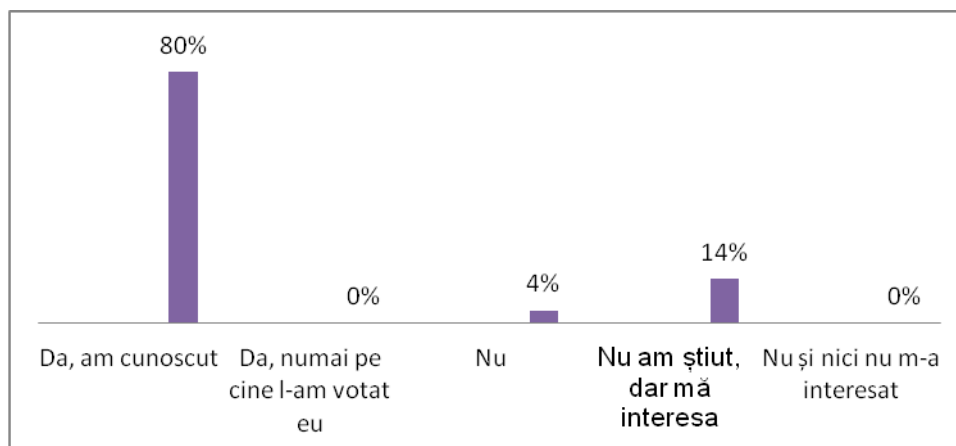
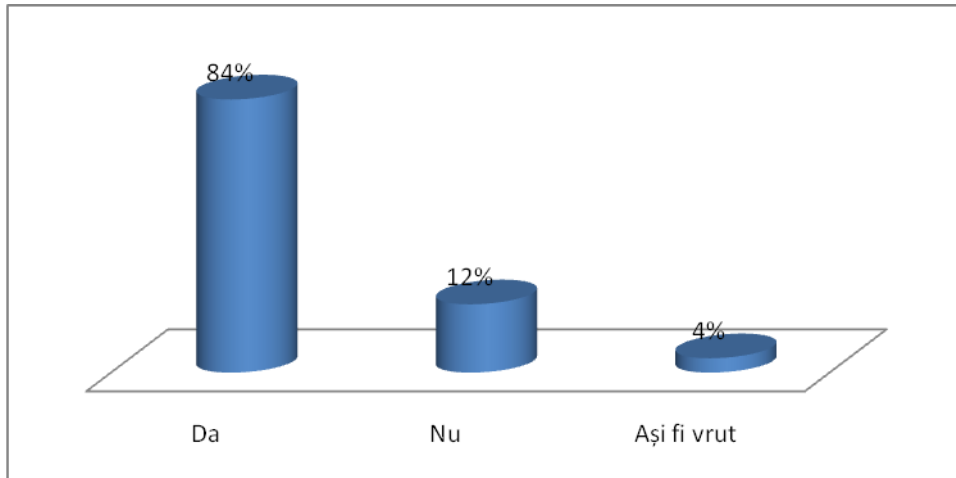
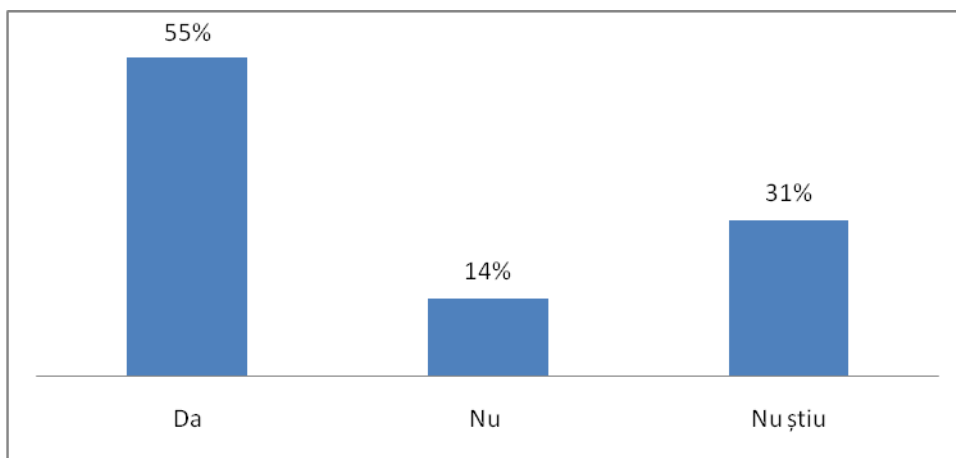

Fig. 6 Ați fost la vot pe 30 noiembrie 2014?

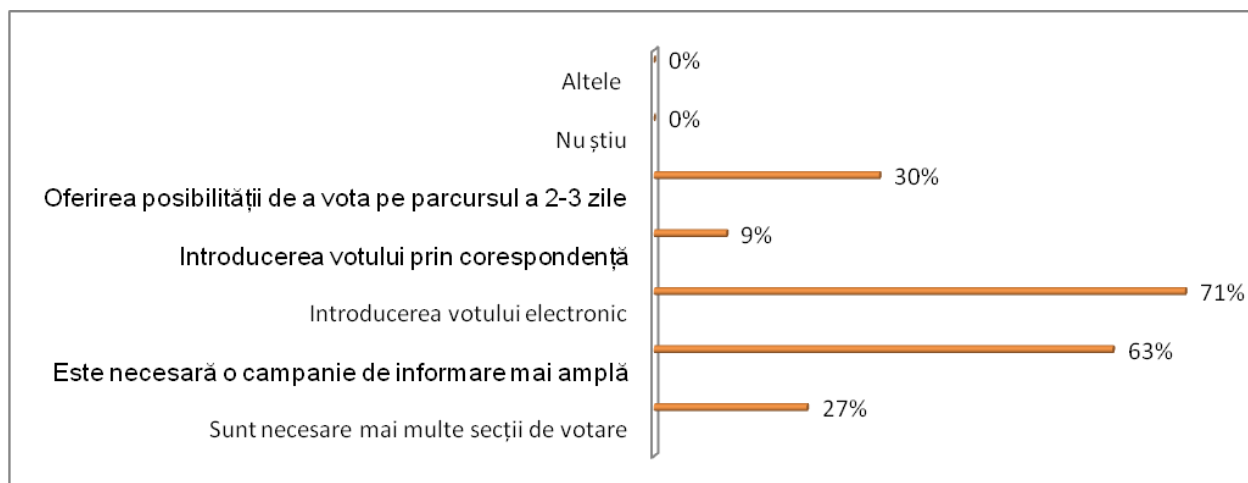
Printre motivele indicate la răspunsul *Ași fi vrut dar...* am putea menționa: lipsa unei reprezentanțe a Republicii Moldova sau a unei secții de votare în localitatea de reședință a respondentului sau distanța mare care trebuie parcursă pînă la cea mai apropiată secție de votare. Am putea spune că aici avem de-a face cu categoria de persoane “conștientă și activă” și aceste date nu reflectă pe deplin starea de lucruri în rîndul “diasporei moldovenești” aflate peste hotarele țării.

Fig. 7 Au fost organizate campanii de informare pentru cetățenii din diasporă pentru participare la vot?

Este necesar de luat în calcul aici că în sondaj nu a fost dată o descriere a ceea ce este sau nu este o campanie de informare pentru cetățenii din diasporă peste hotarele Republicii Moldova, astfel respondenții au răspuns la această întrebare reieșind din propriile percepții, convingeri și cunoștințe.

Fig. 8 **Cum poate fi îmbunătățit procesul de votare peste hotarele țării?**

Marea majoritate a respondenților au răspuns, alegînd cîteva opțiuni la această întrebare, astfel, procentajul arătat în figură, reflectă frecvența răspunsurilor.

La fel, printre propunerile venite din partea respondenților putem evidenția următoarele: votarea și în baza buletinului de identitate, să fie creat un registru electronic al persoanelor aflate peste hotare pentru a cunoaște numărul acestora și prin urmare a deschide secții de votare unde este necesar, de adaptat secțiile de peste hotare persoanelor cu dizabilități, etc.

Mai este cazul să subliniem aici că marea majoritatea respondenților sînt din statele Vest-Europene, Europa Centrală și Canada. Din totalul respondenților 68% sînt femei și respectiv 42% sunt bărbați, iar cei mai mulți respondenți au vîrsta cuprinsă între 18 - 35 ani.

CONCLUZII INTERMEDIARE ȘI RECOMANDĂRI

- Cadrul legal național existent creează, în general, condițiile necesare pentru participarea cetățenilor aflați peste hotarele țării la procesul de votare.
- Legislația națională necesită a fi perfecționată pentru introducerea unor metode alternative de vot, bazându-se pe practicile internaționale și corelate cu necesitățile Republicii Moldova, includerea unor modele alternative de vot a cetățenilor aflați peste hotare necesită a fi pusă pe agenda politică pînă la alegerile următoare.
- Se constată o deschidere constantă din partea Comisiei Electorale Centrale de a crea condiții pentru fiecare alegător de a-și exercita dreptul la vot (a se privi în contextul general al alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014).
- Procesul de organizare a alegerilor peste hotarele Republicii Moldova trebuie privit din perspectivă complexă, un proces în care factorul uman, al implicării și participării nemijlocite a alegătorului este unul iminent și nu de neglijat.
- În Republica Moldova se constată un deficit de comunicare cu cetățenii Republicii Moldova din străinătate. Este binevenită elaborarea unei strategii de comunicare cu diaspora, iar comunicarea cu alegătorul fiind parte acestui proces.
- În procesul de comunicare cu alegătorii din străinătate trebuie fortificate și diversificate canalele de comunicare: misiunile și reprezentanțele diplomatice, asociațiilor obștești ale moldovenilor în țările lor de reședință, Întreprinderea de Stat „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”, Poliția de frontieră, Întreprinderea de Stat „Poșta Moldovei” etc.
- Autoritățile dețin informații insuficiente despre numărul și localizarea alegătorilor aflați peste hotarele Republicii Moldova. În acest context rezultatele Recensămîntului din 2014 sunt așteptate cu mare interes.
- În perioada între alegeri este necesar de realizat o cercetare complexă legată de participarea la vot a cetățenilor Republicii Moldova în străinătate.
- Societatea civilă, opinia publică, mass media – toți factorii interesați urmează să pună pe agenda zilei subiectul „votului electronic” și să-l plaseze în agenda de lucru al parlamentului.

- În perioada între alegeri e necesară pilotarea unor modele de vot alternativ pentru cetățenii din străinătate (votul prin corespondență și votul electronic).
- E necesară o campanie de informare mai amplă a cetățenilor din străinătate privind posibilitățile de exercitare a votului.
- Conceptul de înregistrare prealabilă a alegătorilor din străinătate este unul foarte bun și merită a fi perfecționat. Posibil, cel puțin temporar, ar fi necesară extinderea perioadei de când alegătorul se poate înregistra pe site-ul www.alegator.md. Posibil, să ofere posibilitatea alegătorului mobil să revină cu informația actualizată ori de câte ori este necesar.
- A se recomanda Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral de pe lângă Comisia Electorală Centrală de a elabora un curs de instruire și informare a alegătorului din străinătate.
- Ținând cont de faptul că în Republica Moldova există o problemă legată de accesibilitatea în secțiile de votare (în sarcina autorităților publice locale) a persoanelor cu dizabilități, soluțiile alternative de vot (votul prin corespondență, votul electronic) ar putea fi incluzive nu doar pentru alegătorii din străinătate, ci și pentru persoanele cu dizabilități.
- Eforturile de elaborare a unor studii complexe pe aceeași temă trebuie să fie amplificate de către Guvern, CEC, mediul academic, ONG-uri, fundații și organizații internaționale, iar chestionarea și interviuarea cetățenilor de peste hotarele țării ar trebui să devină un instrument de bază.
- Respondenții care au participat la sondajul efectuat în cadrul acestui studiu pot fi catalogați din categoria persoanelor „conștiente și civic-active”, astfel rezultatele obținute nu pot caracteriza starea de lucruri în general.
- La fel, luând în considerație numărul relativ mic de respondenți care au participat la sondaj și timpul scurt avut la dispoziție pentru aceasta, recomandăm celor interesați să efectueze cercetări mai ample pe același subiect.
- Reieșind din răspunsurile primite de la respondenți, scrutinul din 30 noiembrie 2014 a fost organizat peste hotarele țării în conformitate cu prevederile legale, facilitând accesul la vot a cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare.

- Marea majoritate a respondenților au știut din timp, atât despre desfășurarea alegerilor pe 30 noiembrie, cât și despre numele candidaților (partidele) înscriși în cursa electorală,
- Cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare încă sînt puțin informați despre procesele electorale și modalitățile de votare peste hotarele țării.
- Cei mai mulți respondenți sunt de părerea că introducerea votului electronic, precum și o campanie informațională mai amplă ar putea îmbunătăți esențial procesul de votare peste hotarele țării.
- Alegerile libere, corecte și frecvente – constituie unul din pilonii democrației. Dilema apare în momentul în care asupra votului din străinătate pot apărea suspiciuni, iar organizarea scrutinului și mecanismele instituționale nu pot asigura transparența.
- Temelia întregului proces de votare se bazează pe încrederea intangibilă în rezultatele alegerilor. Indiferent de inovația pe care dorim s-o promovăm (votul prin corespondență, votul electronic, votul prin procură, votul pe parcursul a 2-3 zile în incinta secțiilor de votare în străinătate.), trebuie să ne asigurăm că nu vor fi afectate rezultatele alegerilor. Dacă inovația propusă poate aduce o daună mai mare încrederii în rezultatele alegerilor decât beneficiile, rata de participare etc., atunci nu se merită, înseamnă că societatea nu este pregătită să facă această schimbare, să facă acest salt calitativ.

*Anexa
la hotărîrea Comisiei Electorale Centrale
nr.3375 din 27 iulie 2010*

**Regulamentul
cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării**

Capitolul I. Dispoziții generale

1. Prezentul Regulament stabilește particularitățile organizării și desfășurării votării cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării în cadrul alegerilor parlamentare/referendumului republican..
2. În conformitate cu legislația Republicii Moldova dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, cu excepția celor privați de acest drept în modul stabilit de lege.
3. Participarea la alegeri este liberă (benevolă) și nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului cu scopul de a-l sili să participe sau să nu participe la alegeri.
4. Fiecare alegător votează personal. Votarea în locul unei alte persoane este interzisă.
5. Orice cetățean al Republicii Moldova cu drept de vot, aflat în străinătate, poate vota la o singură secție de votare constituită în afara țării, indiferent de statutul aflării sale pe teritoriul statului respectiv.
6. Membrii biroului electoral al secției de votare constituit în afara Republicii Moldova nu sînt în drept să examineze legalitatea aflării alegătorului pe teritoriul statului respectiv.
7. Actele de identitate în baza cărora se permite participarea la alegeri în afara Republicii Moldova:
 - a) pașaportul cetățeanului Republicii Moldova pentru ieșire și intrare în Republica Moldova;
 - b) livretul de marinar.

Capitolul II. Constituirea secțiilor de votare și birourilor electorale ale secțiilor de votare

8. În cazul alegerilor parlamentare și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice (inclusiv reprezentanțele permanente de pe lângă organismele internaționale) și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una sau mai multe secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor.
9. În afara secțiilor de votare pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova, pot fi organizate, cu acordul autorităților competente ale țării respective, secții de votare și în alte localități. Organizarea acestor secții de votare se stabilește de Comisia Electorală Centrală, la propunerea Guvernului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu alte autorități ale administrației publice centrale.

10. Informația despre statele și localitățile unde vor fi înființate secții de votare în străinătate, altele decât cele de pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare, se va aduce la cunoștința publică îndată după determinarea acestora de către Guvern.

11. Toate secțiile de votare constituite în străinătate aparțin circumscripției electorale municipale Chișinău și se constituie prin hotărârea consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău.

Localul secției de votare se stabilește de misiunea diplomatică sau oficiul consular.

În cazul în care secția de votare se află în afara misiunii diplomatice sau oficiului consular, localul secției de votare se stabilește de către Guvern de comun acord cu autoritățile competente ale statului-gazdă. Biroul electoral cu sprijinul autorităților statului-gazdă va asigura pregătirea localului pentru votare, instalarea urnelor și a cabinelor pentru vot secret, precum și a tuturor consumabilelor necesare desfășurării alegerilor.

12. Conducătorii misiunilor diplomatice și ai oficiilor consulare ale Republicii Moldova asigură informarea cetățenilor aflați pe teritoriul statelor respective data, ora și locul desfășurării alegerilor prin afișarea acestei informații la sediul lor (în incinta clădirii și/sau pe panourile informaționale ale acestora), pe pagina lor web, precum și prin intermediul mass-media.

13. Biroul electoral al secției de votare din străinătate este constituit dintr-un președinte, desemnat de șeful misiunii diplomatice ori oficiului consular din cadrul acestora sau al personalului altor instituții ale serviciului diplomatic, și din 6-10 reprezentanți ai partidelor și altor organizații social-politice reprezentate în Parlament, câte unul desemnat de fiecare partid sau altă organizație social-politică.

La prima ședință a biroului electoral, membrii acestuia aleg din rândul lor secretarul, adoptând în acest sens o hotărâre, comunicând imediat consiliului electoral al circumscripției electorale Chișinău.

14. Completarea birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate cu reprezentanții partidelor politice și altor organizații social-politice reprezentate în Parlament se face de către consiliul electoral al circumscripției electorale Chișinău, iar în cazul în care numărul persoanelor propuse este insuficient pentru completarea birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate, acestea sînt completate de către Comisia Electorală Centrală, din registrul funcționarilor electorali, cu persoane de o bună reputație, fără apartenență politică, cu avizul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene.

15. Biroul electoral al secției de votare de comun acord cu misiunea diplomatică ori oficiul consular asigură respectarea ordinii de organizare și desfășurare a alegerilor și referendumurilor, organizează votarea în ziua stabilită, înștiințează din timp organele competente ale statului de acreditare pentru asigurarea ordinii în preajma secției de votare.

16. Securitatea secției de votare va fi asigurată de organele competente ale statului gazdă, la solicitarea biroului electoral al secției de votare de comun acord cu misiunea diplomatică ori oficiul consular.

17. Materialele electorale se transmit de către Consiliul electoral de circumscripție Chișinău președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare, cu 24 de ore înainte de ziua plecării.

Capitolul III. Listele electorale

18. În secțiile de votare constituite în afara Republicii Moldova, listele electorale se întocmesc în baza datelor colectate de către misiunile diplomatice/oficiile consulare care activează pe teritoriul statelor respective.

Listele electorale ale cetățenilor care votează în secțiile de votare altele decât cele de pe lângă misiunile diplomatice și consulare se întocmesc conform procedurii stabilite în Regulamentul privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate, aprobat de Comisia Electorală Centrală.

19. În listele electorale se înscriu colaboratorii misiunilor diplomatice sau ai oficiilor consulare, precum și membrii familiilor lor, alegătorii care se află la evidență consulară permanentă sau temporară, alegătorii care au solicitat includerea lor în listele electorale cel târziu cu 25 de zile înainte de ziua alegerilor.

20. La începutul perioadei electorale, misiunile diplomatice și oficiile consulare aduc la cunoștința publică și actualizează listele electorale deținute. Cu 25 de zile înainte de ziua alegerilor, procedura de actualizare a listelor electorale încetează. Listele actualizate, întocmite de șefii misiunilor diplomatice și oficiilor consulare, se trimit imediat Comisiei Electorale Centrale.

21. Birourile electorale ale secțiilor de votare constituite în afara Republicii Moldova vor estima numărul alegătorilor care vor participa la votare și vor solicita Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău un număr suficient de buletine de vot specificând numărul acestora în limba de stat și limba rusă.

22. Alegătorii, care nu au fost înscriși în listele electorale dar se prezintă la votare în ziua alegerilor sau referendumului, se înscriu într-o listă suplimentară la prezentarea actelor de identitate în baza cărora se permite participarea la alegeri.

Capitolul IV. Votarea

23. Votarea la alegeri/referendum este secretă. Localul secției de votare trebuie să fie dotat cu cabine sau camere pentru a se evita aglomerația. Urnele se instalează în așa fel încât alegătorul, pentru a se apropia de ele, să traverseze neapărat cabina sau camera pentru a asigura secretul votului.

24. Votarea se efectuează într-o singură zi, între orele 07.00 și 21.00, ora locală a țării unde se află secția de votare.

Biroul electoral al secției de votare poate decide asupra prelungirii cu cel mult 2 ore a termenului votării pentru a le permite alegătorilor care așteaptă să voteze la secția de votare respectivă, să-și realizeze drepturile, informând despre prelungire consiliul electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău și Comisia Electorală Centrală.

25. Securizarea votului se asigură în conformitate cu hotărîrea Comisiei Electorale Centrale cu privire la securizarea procesului de votare.

Capitolul V. Numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor/referendumului

26. După expirarea timpului rezervat votării, președintele biroului electoral al secției de votare anunță încheierea votării și dispune închiderea secției de votare.

27. Biroul electoral al secției de votare efectuează numărarea și totalizarea voturilor în condițiile art. 56 din Codul electoral, care se aplică în modul corespunzător.

28. Procesele-verbale întocmite de birourile electorale ale secțiilor de votare din străinătate, însoțite de toate contestațiile depuse asupra operațiunilor electorale ale biroului electoral al secției de votare, sînt transmise, prin mijloace electronice (inclusiv prin fax), la consiliul electoral de circumscripție în cel mult 24 de ore de la închiderea secțiilor. Exactitatea datelor din aceste procese-verbale este confirmată telefonic, fax sau e-mail, iar, în cazul unor neconcordanțe și neajunsuri probate suficient, acestea se corectează de către consiliul electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău.

29. Procesele-verbale întocmite de birourile electorale ale secțiilor de votare din străinătate, însoțite de toate contestațiile depuse asupra operațiunilor electorale ale biroului electoral al secției de votare, sînt transmise, în original, prin poșta diplomatică, la consiliul electoral de circumscripție Chișinău în cel mult 48 de ore de la închiderea secțiilor. Exactitatea datelor din aceste procese-verbale este confirmată prin semnăturile membrilor birourilor electorale, iar, în cazul unor neconcordanțe și neajunsuri probate suficient, acestea se corectează de către consiliul electoral de circumscripție Chișinău, fapt confirmat prin întocmirea unui proces-verbal semnat de toți membrii Consiliului electoral al circumscripției electorale municipale Chișinău.

Capitolul VI. Monitorizarea alegerilor/referendumului la secțiile de votare constituite în afara Republicii Moldova

30. Monitorizarea alegerilor/referendumului la secțiile de votare constituite în afara Republicii Moldova se efectuează de către observatorii și reprezentanții mass-media din Republica Moldova și din alte state acreditați conform Regulamentului privind statutul observatorilor, aprobat prin Hotărîrea CEC nr. 590 din 30.12.2004, și Regulamentului cu privire la acreditarea și activitatea profesională a jurnaliștilor străini în Republica Moldova, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.359 din 02.06.1995, precum și de reprezentanții concurenților electorali/participanților la referendum.

31. Observatorii și reprezentanții mass-media, pentru monitorizarea alegerilor în secțiile de votare constituite în afara Republicii Moldova se acreditează de către Comisia Electorală Centrală.

32. Lista integrală a observatorilor și reprezentanților mass-media, acreditați pe lîngă Comisia Electorală Centrală va fi adusă la cunoștința Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova pentru ca acesta să le remită birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate. Lista integrală a observatorilor acreditați este disponibilă pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale www.cec.md la rubrica „Referendum 2010”.

33. Accesul la procedurile electorale a observatorilor și reprezentanților mass-media, acreditați este asigurat la prezentarea legitimației de acreditare împreună cu actul de identitate valabil.

Sursa: <http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1224&rid=11400&l=ro>

Aprobat prin Hotărîrea Comisiei
Electorale Centrale nr. 2547 din 21 mai 2014

REGULAMENT
privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor
Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate

I. Dispoziții generale

1. Prezentul Regulament stabilește procedura și condițiile de înregistrare prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate.

2. Înregistrarea prealabilă are drept scop stabilirea numărului estimativ al alegătorilor aflați peste hotare în vederea constituirii secțiilor de votare suplimentare în străinătate, întocmirea listei electorale a cetățenilor care vor vota în raza secției de votare respective, precum și stabilirea numărului estimativ al buletinelor de vot ce vor fi distribuite secțiilor de votare respective.

3. Comisia Electorală Centrală (în continuare - Comisia) poate stabili organizarea secțiilor de votare suplimentare și în alte localități decât cele pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova, cu acordul autorităților competente ale țărilor respective, la propunerea Guvernului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu alte autorități ale administrației publice centrale.

4. Înregistrarea prealabilă nu este obligatorie. Cetățenii care, din diferite motive, nu se înregistrează în prealabil, își pot exercita dreptul de vot, prezentându-se în ziua alegerilor la orice secție de votare constituită în afara țării, în condițiile stabilite în Regulamentul cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării, aprobat prin Hotărîrea CEC nr. 3375 din 27 iulie 2010. Aceștia vor fi înscrși în listele electorale suplimentare.

5. Înregistrarea prealabilă se efectuează doar în cazul desfășurării alegerilor parlamentare și/sau referendumurilor republicane.

6. Alegătorii se pot înregistra în prealabil doar pentru un singur scrutin sau, după caz, două, dacă acestea vor avea loc în aceeași zi.

7. Cetățenii cu drept de vot care s-au înregistrat în prealabil vor fi radiați temporar din listele electorale de bază de la locul de domiciliu ori reședință în Republica Moldova.

II. Procedura privind înregistrarea prealabilă

8. Cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot care se află în străinătate se pot înregistra în prealabil, accesînd pagina web www.alegator.md, selectînd rubrica „Înregistrarea prealabilă”. Formularul se completează individual fiind interzisă înregistrarea în locul altei persoane.

9. Procedura de înregistrare prealabilă constă din două etape:

I. Completarea formularului de înregistrare on-line (anexa nr.1 la prezentul Regulament).

Formularul conține următoarele rubrici:

a) locul aflării peste hotare. Alegătorul va indica denumirea țării, regiunii și localității unde se va afla în ziua scrutinului;

b) identitate. Se va indica numele de familie, prenumele, anul nașterii, și IDNP-ul alegătorului;

c) domiciliul în Republica Moldova - date privind raionul/municipiul, localitatea (orașul/satul/comuna), denumirea și nr. străzii/blocului/ apartamentului. Alegătorul va indica adresa de la domiciliu ori reședință, pe perioada valabilității acesteia, din Republica Moldova, conform înscrierilor din buletinul său de identitate ori fișa de însoțire a acestuia. În cazul în care alegătorul nu are domiciliu în Republica Moldova, va selecta misiunea diplomatică unde este luat la evidența consulară;

d) date de contact. Alegătorul va indica o adresă de e-mail la care va primi confirmarea înregistrării prealabile.

II. Depunerea declarației (anexa nr. 2 la prezentul Regulament), generată automat de aplicația web. Alegătorul va completa cu datele sale textul standard al declarației, apăsând butonul „depun declarația” exprimându-și astfel voința de a participa la următoarele alegeri din Republica Moldova. Totodată, își asumă răspunderea că datele pe care le-a indicat sînt corecte și veridice și aprobă radierea temporară din listele electorale de bază de la locul său de domiciliu/reședință din Republica Moldova, cu includerea în lista electorală de bază a secției de votare din străinătate, în cazul constituirii acesteia.

10. Alegătorul va putea fi înregistrat în prealabil doar în cazul completării formularului și a declarației cu date corecte și veridice.

11. După depunerea declarației, alegătorul va primi confirmarea privind înregistrarea sa prealabilă la adresa de e-mail indicată în formular.

La aceeași adresă alegătorii vor putea primi informații suplimentare despre faptul constituirii secției de votare în regiunea/localitatea declarată, nr. secției de votare, sediul și datele de contact ale acesteia, includerea sa în lista electorală de bază, precum și alte informații utile privind procesul de votare.

12. Perioada de înregistrare prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate va începe nu mai devreme de 6 luni înainte de expirarea mandatului Parlamentului precedent (în cazul alegerilor anticipate – 60 de zile înaintea scrutinului) și se va încheia cu cel târziu 40 de zile înainte de ziua alegerilor.

13. Cetățenii luați la evidența consulară a misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare se înscriu în listele electorale de bază ale secțiilor de votare ce se vor deschide în incinta instituțiilor respective. Datele acestor alegători vor fi comunicate Comisiei de către misiunile diplomatice, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, începînd cu 40 de zile înainte de ziua alegerilor, în termen de 3 zile.

14. În cazul înregistrării prealabile în alte localități decît cele unde sînt situate sediile misiunilor diplomatice și oficiilor consulare (orașe), transferul alegătorilor dintr-o listă în alta va avea loc numai în cazul luării deciziei de către Guvernul Republicii Moldova privind deschiderea secției de votare în localitatea respectivă, alegătorul fiind informat despre acest fapt prin intermediul e-mailului indicat în formularul de înregistrare.

15. În cazul în care în țara din străinătate a fost luată decizia de deschidere doar a unei singure secții de votare, însă solicitări de înregistrare au fost depuse și în alte localități, toți alegătorii vor fi incluși în lista electorală de bază din unica secție de votare din țara respectivă.

16. Alegătorul este în drept, cu cel mult 25 de zile înainte de ziua alegerilor, să

anuleze înregistrarea prealabilă efectuată anterior sau să-și schimbe localitatea de înregistrare în țara din străinătate, efectuând o nouă înregistrare.

17. După finalizarea perioadei de înregistrare, informația privind numărul de cetățeni înregistrați în prealabil în străinătate se transmite de către Comisie, Guvernului Republicii Moldova pentru luarea deciziei asupra necesității deschiderii secțiilor de votare suplimentare în afara misiunilor diplomatice și oficiilor consulare.

18. Comisia va întocmi listele electorale pentru fiecare secție de votare în parte. După tipărire, listele, împreună cu celelalte materiale electorale, vor fi transmise birourilor electorale ale secțiilor de votare corespunzătoare. Comisia va asigura birourile electorale și cu numărul necesar de formulare a listelor suplimentare.

19. Datele despre persoanele care s-au înregistrat prealabil vor fi transmise de către Comisie birourilor electorale respective din țară, pentru radierea temporară a acestor alegători. Biroul electoral va înceta radierea cu 5 zile pînă la ziua alegerilor.

20. În situația în care, în ziua alegerilor, alegătorul înregistrat prealabil la o secție de votare de peste hotarele țării, intenționează să voteze pe teritoriul Republicii Moldova, acesta va putea vota la secția de votare de pe teritoriul Republicii Moldova de unde a fost radiat, fiind astfel inclus în lista suplimentară. Alegătorul va completa și depune o declarație pe proprie răspundere privind abținerea de la votarea multiplă, fiind informat despre răspunderea penală în caz de încălcare a acestei obligații.

III. Dispoziții finale

21. Informațiile referitoare la cetățeni, colectate în urma înregistrării prealabile (numele, prenumele, IDNP, domiciliul ș.a.) reprezintă date cu caracter personal și vor fi prelucrate doar de către persoanele autorizate din cadrul Comisiei, în strictă conformitate cu Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

22. Datele colectate în urma înregistrării prealabile, vor fi prelucrate exclusiv în scopuri electorale - pentru organizarea și desfășurarea alegerilor. Acestea vor fi protejate și nu vor fi dezvăluite nici unei instituții de stat din țară ori de peste hotare, cu excepția cazurilor stipulate expres de legislația în vigoare.

Formularul de înregistrare on-line

1. Locul aflării peste hotare: —

Țara		
Regiune/Provincie	Oraș/Localitate	

2. Identitate: —

Nume de familie	Prenume
Anul nașteri	IDNP

3. Domiciliu în Republica Moldova: —

Raionul	Localitatea
Strada, nr. bloc, apartament	
☐ Fără domiciliu în Republica Moldova	

4. Date de contact: —

email

Anexa nr. 2 la Regulamentul privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor
Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate

Declarație

Prin prezenta, (Nume, Prenume) născut în anul (Anul Nașterii), IDNP (IDNP), îmi exprim voința de a participa la alegerile din Republica Moldova. Totodată, vă informez că mă aflu peste hotarele Republicii Moldova în (Țara, Regiunea, Localitatea) și în legătură cu acest fapt, rog să fiu radiat(ă) din lista electorală de bază de la domiciliul meu permanent din Republica Moldova (Raion, Localitate), doar pentru următoarele alegeri.

Declar, pe propria răspundere, că datele incluse în declarație sînt corecte și veridice.

Accept termenii și condițiile stipulați în prezentul Regulament.
Depun declarație

Sursa: <http://lex.justice.md/md/353306/>

ANEXA 3 CHESTIONAR PENTRU MEMBRII DIASPOREI DIN RM

Accesul la vot al cetățenilor Republicii Moldova în străinătate

Vă mulțumim pentru acordul Dvs. de a participa în acest sondaj.

Completarea acestui chestionar nu va dura mai mult de 10 minute. Interviu este anonim.

Vă rugăm să expediați chestionarul completat pe adresa electronică accii.moldova@gmail.com

Studiul de față este realizat în cadrul proiectului „Susținerea Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte în promovarea principiilor alegerilor libere și corecte” cu suportul financiar al Fundației Est-Europene.

1. Ați votat peste hotarele țării la scrutinele precedente?

Da

Nu

2. Dacă DA, ați întâmpinat dificultăți?

Da

Nu

Dacă DA, ce dificultăți _____

3. Din ce sursa ați aflat despre posibilitățile de votare peste hotare?

Presa locală în țara de reședință

TV Satelit / Internet

Rude din Republica Moldova

Alte surse, indicați _____

4. Care este distanța pe care ați parcurs-o pînă la secția de votare?

În limita orașului / localității unde stau / activez

La o distanță de pînă la (100 km)

La o distanță de mai mult de 100 km

5. Timpul de așteptare în timpul votării?

Mai puțin de 1 oră

Între 1-2 ore

Între 2-4 ore

6. Dacă în exteriorul secțiilor / reprezentanțelor Republicii Moldova, unde ați votat, existau informații privind desfășurarea scrutinului?

Da

Nu

Nu știu

7. Ați știut din timp că pe 30 noiembrie 2014 au loc alegeri parlamentare în Republica Moldova?

Da, desigur

Da, dar nu am știut amănunte

Nu am știut, dar m-a interesat subiectul

Nu știam și nici nu m-a interesat

8. Ați cunoscut din timp numele candidaților (partidelor) la alegeri?

- Da, am cunoscut
- Da, numai pe cine l-am votat eu
- Nu
- Nu am știut, dar mă interesa
- Nu și nici nu m-a interesat

9. Ați fost la vot pe 30 noiembrie 2014?

- Da
- Nu
- Ași fi vrut, dar nu am putut din cauza (menționați) _____

10. Au fost organizate campanii de informare pentru cetățenii din diasporă pentru participare la vot?

- Da
- Nu
- Nu știu

11. Cum poate fi îmbunătățit procesul de votare peste hotarele țării?

- Sunt necesare mai multe secții de votare
- Este necesară o campanie de informare mai amplă
- Introducerea votului electronic
- Introducerea votului prin corespondență
- Oferirea posibilității de a vota pe parcursul a 2-3 zile
- Nu știu
- Altele (specificați) _____

12. Vârsta Dvs.?

- 18-35
- 35-55
- 55-75

13. Locul de reședință?

- Europa de Vest, indicați țara și localitatea _____
- Rusia (localitatea) _____
- Altele (indicați) _____

14. Sexul?

- Feminin
- Masculin

**MULȚUMIM PENTRU TIMPUL ACORDAT DE DVS. ÎN COMPLETAREA ACESTUI
CHESTIONAR!**

Vă rugăm să expediați chestionarul completat pe adresa electronică accii.moldova@gmail.com

ANEXA 4 HARTA DIGITALA A SECȚIILOR DE VOTARE (DE PESTE HOTARE) 2014

CICDE
Centrul de Instruire Continuă
În Domeniul Electoral

Noutăți E-learning Contacte Ro Ru En

Cautare

Despre CICDE Programe de instruire Calendarul instruirilor Istorii CICDE în mass-media Funcționari electorali Achiziții publice Cooperare internațională Rapoarte

29.11.2014

Harta digitală a BESV pentru alegerile parlamentare 2014

Pentru a vedea locația secțiilor de votare, CICDE vă propune să accesați această hartă digitală, unde veți găsi poziționarea pe hartă atât a secțiilor de votare din Republica Moldova, cât și a secțiilor de votare din afara țării.

HARTA LOCAȚII

TOATE CATEGORIILE
SECȚII DE VOTARE ÎN RM
SECȚII DE VOTARE PESTE HOTARE
ITALIA
MAREA BRITANIE
IRLANDA
ISRAEL
BELARUS
ROMÂNIA
SUA
CANADA
PORTUGALIA

Share 2 Tweet 0 LinkedIn Share 0 Odnoklassniki 0

Site co-finanțat de proiectul "E-learning pentru Alegeri Libere și Corecte". Acest proiect este susținut de Fundația Est-Europeană din resursele acordate de Guvernul Suediei prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida) și Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.
© Copyright: CICDE 2014

BIBLIOGRAFIE

- Constituția Republicii Moldova // http://lex.justice.md/document_rom.php?id=44B9F30E:7AC17731
- Codul Electoral al Republicii Moldova // <http://cec.md/files/files/Codul%20electoral.pdf>
- Regulamentul privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate, Aprobata prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2547 din 21 mai 2014 // http://cec.md/files/files/3302_regulament_inregistrarea_prealabila.pdf
- Regulamentul cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării, Aprobata prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.3375 din 27 iulie 2010 // <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1002&rid=554&l=ro>
- Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2547 din 21 mai 2014 privind aprobarea *Regulamentului privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate* // <http://lex.justice.md/md/353306/>
- Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. nr. 2974 din 19 noiembrie 2014 privind Regulamentul cu privire la Registrul de Stat al Alegătorilor // http://www.cec.md/files/files/regulamentrsa_397025.pdf
- Hotărârea Comisiei Electorale Centrale Nr. 2120 din 3 septembrie 2013 cu privire la aprobarea devizelor de cheltuieli pentru anul 2014 // <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1001&rid=1103&l=ro>
- Curtea Constituțională a Republicii Moldova, *Decizie nr. 11 din 18.11.2014 de inadmisibilitate a sesizării nr. 58a/2014 privind controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr. 872 din 20 octombrie 2014 cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate* // <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=150&l=ro>
- LEGE Nr. 90 din 26.04.2012 cu privire la recensământul populației și al locuințelor din Republica Moldova în anul 2014 // <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=343677>
- Европейская Комиссия за демократию через право (Венецианская Комиссия), *Доклад о голосовании за рубежом, Исследование № 580 / 2010, Страсбург, 24 июня 2011 года* // [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)022-rus](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)022-rus)

- Voting from Abroad. *The International IDEA Handbook, Mexico, 2007*
- Igor BOȚAN Corneliu GURIN Elena PROHNIȚCHI, *Studiu analitic „Votarea peste hotare: Practici internaționale și recomandări pentru Republica Moldova”, Chișinău, iunie 2010 // <http://www.e-democracy.md/files/votarea-pestehotare-2010.pdf>*
- Câte secții de votare ar fi trebuit să fie deschise în Rusia? // <http://www.europalibera.org/content/article/26648465.html>
- „Spune unde ești și vom aduce Biroul electoral cât mai aproape de tine” // <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1043&rid=10500&l=ro>
- Diaspora moldoveană și alegerile // <http://www.europalibera.org/content/article/26639291.html>
- Votarea peste hotare // <http://www.migratie.md/page/procedura-de-votare-cetatenilor-republicii-moldova-aflati-pestehotarele-tarii>
- *Votarea peste hotarele țării, CICDE, 2014 // http://issuu.com/cicde/docs/votarea_pestehotarele_tarii?e=0/9996891*
- Alla Rosca, *Raport de analiză și prognoză pregătit pentru Conferința Republica Moldova 2020: Contribuția Diasporei la Dezvoltarea Țării de Origine* Prezentat la 26 august 2014 – Chișinău, ULIM // <http://moldova2020.net/wp-content/uploads/2014/08/RA1.%20Alla%20Rosca.pdf>
- Votul prin corespondență și condiția istorică a minorității maghiare // <http://www.dw.de/votul-prin-coresponden%C5%A3%C4%83-%C5%9Fi-condi%C5%A3ia-istoric%C4%83-a-minorit%C4%83%C5%A3ii-maghiare/a-15369678>
- Time to Vote // <http://www.timetovote.eu/>
- Vot electronic în România? Care este modelul brazilian? // <http://www.ziare.com/alegeri/vot/vot-electronic-in-romania-care-este-modelul-brazilian-1336105>
- "How To" Video of Electronic Voting Machine // <http://youtu.be/aB31pMfEzks>
- Electronic Voting Machines: Do They Improve the Voting Process? // <https://www.youtube.com/watch?v=IZQ1aSf8SHE>
- Rezultate alegeri prezidențiale 2014, Diaspora. Câți români au votat în străinătate // <http://www.gandul.info/stiri/rezultate-alegeri-prezidentiale-2014-diaspora-cati-romani-au-votat-in-strainatate-13576080>

- Proiect de lege privind exercitarea prin corespondență a dreptului la vot de către alegătorii români cu domiciliu sau reședința în străinătate (28.10.2010, România) // http://www.mae.ro/sites/default/files/file/transparenta/2010.12.28_lege_vot_coresp.pdf
- About my Vote - <http://www.aboutmyvote.co.uk/how-do-i-vote/voting-by-proxy>
- Votul extern: temele de dezbatere // <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/159/art06-Mihalache-Huiu.php>
- Estonian e-voting system // <http://estonia.eu/about-estonia/economy-a-it/e-voting.html>
- Internet Voting in Estonia - <http://www.vvk.ee/voting-methods-in-estonia/>
- Why machines are bad at counting votes // <http://www.theguardian.com/technology/2009/apr/30/e-voting-electronic-polling-systems>
- Estonian e-voting shouldn't be used in European elections, say security experts // <http://www.theguardian.com/technology/2014/may/12/estonian-e-voting-security-warning-european-elections-research>
- The Estonian E-Voting Laws Discourse: Paradigmatic Benchmarking for Central and Eastern Europe // <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan009212.pdf>
- Electronic voting in Estonia // http://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_voting_in_Estonia
- Electronic Voting // <http://cs.stanford.edu/people/eroberts/cs181/projects/2006-07/electronic-voting/index.html>
- Electronic voting // http://en.wikipedia.org/wiki/Electronic_voting
- SONDAJ. Sunteți de acord cu introducerea votului electronic? VOTEAZĂ! // <http://vreaupresedinte.gandul.info/votesti/sondaj-sunteti-de-acord-cu-introducerea-votului-electronic-voteaza-13477799>
- Despre votul prin corespondență // <http://contextpolitic.net/2014/12/despre-votul-prin-corespondenta/>
- Românii care trăiesc în străinătate vor putea vota prin corespondență // <http://www.paginiromanesti.ca/2011/01/21/romanii-care-traiesc-in-strainatate-vor-putea-vota-prin-corespondenta/>
- Votul electronic: soluția de care fug politicienii români // http://adevarul.ro/news/politica/votul-electronic-solutia-fug-politicienii-romani-1_5459156f0d133766a8891837/index.html
- Alegeri în Brazilia // http://ro.wikipedia.org/wiki/Alegeri_%C3%AEn_Brazilia